

รูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปของราษฎรหมู่บ้านสหกรณ์ ตัวอย่างรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Reform Land Use Patterns of People at Ruamthai Demonstration Cooperative Village, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province

ชาญ วงศ์สวัสดิวัฒนา¹ และ อภิชาติ ภัทรธรรม²
Chanu Wongsawaddiwattana and Apichart Pattaratuma

ABSTRACT

Objectives of this research were to determine the socio-economic condition, opinion level and factors related to opinions on the reform land use pattern of the villagers of Ruamthai Demonstration Cooperative Village, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan province. A designed questionnaire was used as a tool for gathering the data by interviewing 260 respondents from Ruam Thai village (Mue 7), Pu Bon village (Mue 8) and Yan Sue village (Mue 9). The Chi-square was employed for testing the relationship between dependent and independent variables, and with the given significant level of .05, and a computer program was employed for the analysis.

The results of the study indicated that most respondent was male and their average age was 42.84 years old. The mostly graduated on elementary education. The average number of household member was 4.21. Their marital status was marriage and stayed together with their couples. Agriculture was their main occupation. The average annual income and expenditure were 45,361.54 baht and 45,857.69 baht, respectively. They were migrated from the other areas. Their average duration of resettlement was 20.10 years. The average size of land holding was 8.15 rai. They wanted the additional cultivated land in average of 13.70 rai. They used the land for pine-apple and sugarcane cultivation. They had experience in forest resource conservation. Most of them had never attended any training courses, and according to their opinions on land use

¹ สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 3 จังหวัดราชบุรี

Office of Protected Forest 3. Ratchaburi Province, Ratchaburi 70110, Thailand.

² ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

Department of Forest Management, Faculty of Forestry, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

pattern was used for general purposes at the highest level, with the average score of 4.40 from the full score of 5.

The factors relating to opinions on the reform land use pattern economic forest were size of land holding; public land uses were occupation and size of land holding, and general purposes of the villagers were income and duration of staying in the village.

Key words: reform land use patterns, demonstration cooperative village

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพทาง เศรษฐกิจ สังคม ระดับความคิดเห็น และศึกษาปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการ ใช้ที่ดินแบบปฏิรูปของราษฎรหมู่บ้านสหกรณ์ ตัวอย่างรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การศึกษาได้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็น เครื่องมือในการสอบถามราษฎรบ้านรวมไทย หมู่ที่ 7 บ้านพุดอน หมู่ที่ 8 และบ้านย่านซื่อ หมู่ที่ 9 รวม จำนวนทั้งสิ้น 260 ครัวเรือน ทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามโดยใช้วิธีไคสแควร์ ที่ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษามี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 42.84 ปี มีการ ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.21 คน มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ย ต่อปี 45,361.54 บาท รายจ่ายเฉลี่ยต่อปี 45,857.69 บาท เป็นผู้ที่อยู่พวยมาจากที่อื่น ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ในหมู่บ้านเฉลี่ย 20.10 ปี มีที่ดินในการถือครองเฉลี่ย 8.15 ไร่ ต้องการที่ดินทำกินเพิ่มโดยเฉลี่ย 13.70 ไร่ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการทำไร่สับปะรดและไร่ อ้อย เกษมมีประสบการณ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอยของราษฎรสูงที่สุด

มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 4.40 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปด้านการ ใช้ที่ดินเพื่อเป็นป่าเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดการถือครองที่ดิน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ สาธารณประโยชน์ ได้แก่ อาชีพ และขนาดการถือครองที่ดิน และด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอยทั่วไปของราษฎร ได้แก่ รายได้รวม และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน

บทนำ

ประเทศไทยมีเนื้อที่ประมาณ 320 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติประมาณ 147 ล้านไร่ หรือ 45.93 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งจากการ จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินป่าไม้ใน เขตป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 และ 17 มีนาคม 2535 ประกอบด้วยพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ประมาณ 88 ล้านไร่ พื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจประมาณ 52 ล้านไร่ พื้นที่ป่าเพื่อการเกษตรกรรมประมาณ 7 ล้านไร่ (กรมป่าไม้, 2535) พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในปัจจุบันได้ประสบปัญหาการถูกบุกรุกทำลายป่า อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากร ทำให้เกิดความต้องการพื้นที่เพื่อการทำกินเพิ่มขึ้น เป็นเงาตามตัว มีผลทำให้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 147 ล้านไร่ เหลือพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าเพียง 80.90 ล้านไร่ (กรมป่าไม้, 2541) ส่วนพื้นที่อีกประมาณ 66.10 ล้านไร่ที่เหลืออยู่ส่วนใหญ่มีสภาพเสื่อมโทรม อันมีสาเหตุมาจากการบุกรุกถือครองจากราษฎรและก่อตั้ง

ชุมชนในพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศ ดังนั้นกรมป่าไม้จึงได้มีการจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าไม้ให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการที่ร่วมดำเนินการกับองค์กรภาคเอกชน โครงการพัฒนาป่าไม้ในพื้นที่เฉพาะ ตลอดจนการจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรที่ไม่มีที่ดินทำกินเข้าอยู่อาศัยเป็นต้น การจัดโครงการต่างๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น สร้างหลักประกันชีวิตครอบครัวของเกษตรกร พื้นฟูจัดระเบียบชุมชนให้คนอยู่ร่วมกับป่า ป่าปลูก ป่าดูแลรักษาป่า ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหการบุกรุกทำลายป่าไม้ในประเทศไทย และช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งก็สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาที่ยั่งยืน ในปัจจุบันได้มีการอนุญาตให้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่หลากหลายรูปแบบอย่างกว้างขวาง

พื้นที่ของหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่างรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี ที่กรมป่าไม้ได้อนุญาตให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ราษฎรตามโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่างรวมไทย เป็นระยะเวลา 30 ปี รวมเป็นเนื้อที่ประมาณ 21,875 ไร่ แต่เมื่อกรมป่าไม้ได้เข้าตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว ปรากฏว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ทำไว้กับกรมป่าไม้ โดยปล่อยให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพิ่มเติมจากที่ได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ ปลอมแปลงเลขไม่ควบคุมดูแลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่สงวนไว้ 20 เพอร์เซ็นต์ ของพื้นที่โครงการที่มีอยู่จำนวน 5 แปลง

โดยปล่อยให้ราษฎรเข้าไปบุกรุกพื้นที่ทุกแปลง อีกทั้งยังนำพื้นที่ไปใช้ผิดจากวัตถุประสงค์ที่ขอใช้ประโยชน์จากกรมป่าไม้ โดยให้ราษฎรเข้าพื้นที่แทนที่จะนำไปจัดสรรให้แก่ราษฎรทำกินตามข้อตกลงที่ทำไว้กับกรมป่าไม้ จากสาเหตุดังกล่าวทำให้กรมป่าไม้ดำเนินการเพิกถอนการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว (กรมป่าไม้, 2535) ปัจจุบันกำลังอยู่ระหว่างการดำเนินการ ผลจากการดำเนินการดังกล่าวทำให้ราษฎรมีความหวัง เกี่ยวกับเรื่องสิทธิที่ทำกินในพื้นที่ป่าดังกล่าวมากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรมป่าไม้ ผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ จะมีมาตรการในการดำเนินการในพื้นที่ดังกล่าวต่อไปอย่างไร จนทำให้ราษฎรในพื้นที่ส่วนรวมเกิดความพึงพอใจในมาตรการต่างๆ ที่ จะดำเนินการในอนาคต ทั้งนี้หากกรมป่าไม้สามารถกำหนดรูปแบบการจัดการพื้นที่ได้อย่างมีระเบียบแบบแผนที่ดี ย่อมจะส่งผลต่อทั้งคุณภาพชีวิตที่ดีของราษฎรในพื้นที่ ตลอดจนความสัมฤทธิ์ผลของมาตรการด้านการป้องกันรักษาป่าของทางราชการ ที่สามารถหยุดยั้งป้องกันมิให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มเติมต่อไปได้อีกทางหนึ่ง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปของราษฎรหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่างรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินการเพิกถอนดังกล่าว กรมป่าไม้จะต้องเข้าไปดำเนินการและหามาตรการแก้ไขปัญหานั้นพื้นที่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของราษฎรในพื้นที่ รวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่มี ความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของราษฎรที่มีต่อเรื่องนี้ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนด มาตรการในการดำเนินการในอนาคตที่เหมาะสม อันจะช่วยลดปัญหาต่างๆ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อราษฎรในพื้นที่ทั้งทางด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพที่ดีของสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่โครงการหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่างรวมไทยต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. แบบสอบถามที่จัดสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. กล้องถ่ายรูป
3. อุปกรณ์เครื่องเขียน
4. แผนที่ระวางมาตราส่วน 1 : 50,000 ของกรมแผนที่ทหาร
5. คอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อใช้ในการประมวลผลข้อมูล

วิธีการ

การตรวจเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตรวจเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูล โดยการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาจากเอกสารต่างๆ และจากหน่วยงานราชการ พร้อมทั้งสอบถามจากชาวบ้านผู้ที่เกี่ยวข้องและสำรวจพื้นที่เบื้องต้นโดยทั่วไป เพื่อให้ได้รายละเอียดอย่างครบถ้วนทุกด้าน

การสร้างและทดสอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถาม โดยใช้การศึกษาจากตำราเอกสาร และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (validity) ตลอดจนทำการตรวจสอบแก้ไขให้มีความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ได้ไปทำการทดสอบ (pre-test) จำนวน 30 ชุด เพื่อหาข้อบกพร่องอีกครั้งหนึ่ง อีกทั้งเป็นการทดสอบความเชื่อมั่น (reliability analysis) ของคำถามตัวแปรตามกับหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรสหรือผู้แทนของครัวเรือนประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับหมู่บ้านที่ทำการศึกษา ได้แก่ ราษฎรในหมู่บ้านไธบน หมู่ที่ 2 ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งค่าความเชื่อมั่น (alpha) ต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.65 จากการทดสอบปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ

0.885 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข ส่วนที่บกพร่องเพื่อความถูกต้อง ซึ่งแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป และข้อมูลส่วนตัวของราษฎรกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ รายได้รวม ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน ขนาดการถือครองที่ดิน ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นต้น

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปของราษฎรหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่างรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในแต่ละข้อมีลักษณะคำถามเป็นมาตราวัดแบบ Likert Scale แบ่งการให้คะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ (1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้คะแนน 5 คะแนน (2) เห็นด้วยปานกลาง ได้คะแนน 4 คะแนน (3) เห็นด้วยน้อย ได้คะแนน 3 คะแนน (4) ไม่เห็นด้วย ได้คะแนน 2 คะแนน และ (5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้คะแนน 1 คะแนน โดยมีคำถามจำนวน 20 ข้อ และเมื่อได้รวมคะแนนคำตอบของทุกข้อในแต่ละด้านแล้ว หลังจากนั้นจึงนำคะแนนมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของคะแนนทั้ง 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การแบ่งอันตรภาคชั้นเพื่ออธิบายระดับของรูปแบบการใช้ที่ดิน

เมื่อได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบของการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปในแต่ละรูปแบบ สามารถแปลความหมาย ความคิดเห็นได้ดังนี้

1.00–1.80 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูป อยู่ในระดับต่ำ ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้เป็นรูปแบบในการดำเนินการในพื้นที่

1.81–2.60 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูป อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ไม่สมควรที่จะนำมาใช้เป็นรูปแบบในการดำเนินการในพื้นที่

2.61–3.40 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ

กับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูป อยู่ในระดับปานกลาง อาจจะนำมาใช้เป็นรูปแบบในการดำเนินการในพื้นที่ได้ในเฉพาะกรณีที่ไม่มีทางเลือกที่ดีกว่า

3.41–4.20 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูป อยู่ในระดับสูงสมควรที่จะนำมาใช้เป็นรูปแบบในการดำเนินการในพื้นที่ เพราะเป็นรูปแบบที่ราษฎรมีความต้องการ

4.21–5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูป อยู่ในระดับสูงมากสมควรอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้เป็นรูปแบบในการดำเนินการในพื้นที่ เพราะเป็นรูปแบบที่ราษฎรมีความต้องการและมีความพอใจเป็นอย่างมาก จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการพิจารณาให้นำมาใช้ในการในพื้นที่เป็นอันดับแรก

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของราษฎร คำถามในส่วนนี้มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด โดยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากจำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่คำนวณได้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้น ไปทำการเก็บข้อมูลกับราษฎรที่เป็นหัวหน้าหรือผู้แทนของครัวเรือนตัวอย่างในพื้นที่ตามหมู่บ้านที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น โดยใช้วิธีการสุ่มเลือกครัวเรือนตัวอย่างแบบบังเอิญ คือพบราษฎรแล้วสอบถาม โดยเน้นให้ครัวเรือนตัวอย่างมีการกระจายทั่วพื้นที่ของหมู่บ้านตัวอย่างที่ทำการศึกษ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเป็นการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสถานภาพส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ทำการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ พร้อมคำอธิบายผลที่ได้จากการศึกษา

2. การวิเคราะห์เชิงอนุมาน เป็นการทดสอบ

สมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้วิธีไคสแควร์ (Chi-square) กำหนดระดับการมีนัยสำคัญที่ .05 และทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลและวิจารณ์

1. สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ของราษฎรหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่างรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ราษฎรที่ทำการศึกษ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 41-60 ปี อายุเฉลี่ย เท่ากับ 42.84 ปี มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ในช่วง 4-6 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย เท่ากับ 4.21 คน มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกันส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก รายได้ของครัวเรือนต่อปีอยู่ในช่วง 25,001-50,000 บาท รายได้เฉลี่ย เท่ากับ 45,361.54 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ย เท่ากับ 45,857.69 บาท ราษฎรส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย เป็นผู้ที่ยอพยพมาจากที่อื่น ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านอยู่ในช่วง 11-20 ปี มากที่สุดระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านเฉลี่ยเท่ากับ 20.10 ปี มีที่ดินในการถือครองเป็นของตนเอง โดยส่วนใหญ่มีที่ดินในการถือครองน้อยกว่า 6 ไร่ มีที่ดินในการถือครองเฉลี่ย เท่ากับ 8.15 ไร่ ราษฎรที่ทำการศึกษ ส่วนใหญ่ต้องการที่ดินทำกินเพิ่มโดยเฉลี่ยเท่ากับ 13.70 ไร่ ส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการทำไร่ สับปะรด/ไร่อ้อย นอกจากนี้ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูป ของราษฎรหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่างรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ราษฎรที่ทำการศึกษ ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ประโยชน์

ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอยของราษฎร สูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น เท่ากับ 4.40 คะแนน จึงสรุปได้ว่า เป็นรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก สมควรอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้เป็นรูปแบบในการดำเนินการในพื้นที่ รองลงมาคือ รูปแบบ

การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น เท่ากับ 3.23 คะแนน รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเป็นป่าเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น เท่ากับ 3.10 คะแนน ตามลำดับและราษฎรมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้

Table 1 Factor related to opinions on reform land use pattern of people at Ruamthai Demonstration Cooperative Village, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province.

Independent and Dependent Variable	Sig.	C ²
1. Age and reform land use pattern for forest conservation	0.444	1.626
2. Age and reform land use pattern for economic forest	0.885	0.245
3. Age and reform land use pattern for public use	0.076	5.150
4. Age and reform land use pattern for general purpose	0.312	2.331
5. Education and reform land use pattern for forest conservation	0.114	4.347
6. Education and reform land use pattern for economic forest	0.733	0.620
7. Education and reform land use pattern for public use	0.052	5.925
8. Education reform land use pattern for general purpose	0.787	0.480
9. Household member and reform land use pattern for forest conservation	0.669	0.183
10. Household member and reform land use pattern for economic forest	0.448	0.576
11. Household member and reform land use pattern for public use	0.468	0.527
12. Household member and reform land use pattern for general purpose	0.709	0.139
13. Occupation and reform land use pattern for forest conservation	0.451	0.569
14. Occupation and reform land use pattern for economic forest	0.257	1.286
15. Occupation and reform land use pattern for public use	0.009	6.831
16. Occupation and reform land use pattern for general purpose	0.454	0.560
17. Total income and reform land use pattern for forest conservation	0.487	0.482
18. Total income and reform land use pattern for economic forest	0.223	1.487
19. Total income and reform land use pattern for public use	0.168	1.896
20. Total income and reform land use pattern for general purpose	0.000	12.594
21. Duration of settlement and reform land use pattern for forest conservation	0.845	0.038
22. Duration of settlement and reform land use pattern for economic forest	0.630	0.232
23. Duration of settlement and reform land use pattern for public use	0.839	0.041
24. Duration of settlement and reform land use pattern for general purpose	0.016	5.831
25. Land holding and reform land use pattern for forest conservation	0.248	1.332
26. Land holding and reform land use pattern for economic forest	0.003	9.094
27. Land holding and reform land use pattern for public use	0.001	10.553
28. Land holding and reform land use pattern for general purpose	0.172	1.865
29. Type of land use and reform land use pattern for forest conservation	0.472	0.516
30. Type of land use and reform land use pattern for economic forest	0.274	1.197
31. Type of land use and reform land use pattern for public use	0.062	3.476
32. Type of land use and reform land use pattern for general purpose	0.631	0.231

ประโยชน์ที่ดินเพื่อเป็นป่านุรักษ์ ในระดับต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น เท่ากับ 2.89 คะแนน

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูป ของราษฎรหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่างรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า (1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูป ด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นป่าเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดการถือครองที่ดิน สอดคล้องกับสมชัย (2542) วิวัฒน์ (2544) มนตรี (2545) (2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูป ด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ ได้แก่ อาชีพ สอดคล้องกับฉัตร (2543) มนตรี (2545) และขนาดการถือครองที่ดิน สอดคล้องกับสมชัย (2542) วิวัฒน์ (2544) มนตรี (2545) (3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูป ด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอยของราษฎร ได้แก่ รายได้รวม สอดคล้องกับสมชัย (2542) ชลธิศ (2545) และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน สอดคล้องกับมิตรชัย (2544) มนตรี (2545) ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูป ด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นป่านุรักษ์ ไม่มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นด้านดังกล่าวแต่อย่างใด

จากผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปของราษฎร สามารถนำมาวิเคราะห์และวิจารณ์ได้ดังนี้

1. อาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าราษฎรที่ประกอบอาชีพอื่นนอกภาคเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยมาก มากกว่าราษฎรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ดังนั้น หากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมีแผนการหรือโครงการที่จะนำไปปฏิรูปที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ จะต้องมีราษฎรกลุ่มหนึ่งที่ไม่

เห็นด้วย และอาจจะต่อต้านการดำเนินการของรัฐจนแผนงานของรัฐเสียหายไม่บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรได้เข้าใจเห็นถึงคุณประโยชน์ของการนำพื้นที่ไปปฏิรูปที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ โดยการประชาสัมพันธ์ต้องเน้นไปที่กลุ่มราษฎรที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก

2. รายได้รวมมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า ราษฎรที่มีรายได้มากมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยมาก มากกว่าราษฎรที่มีรายได้น้อย ดังนั้น หากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องหากมีแผนการหรือโครงการที่จะนำไปปฏิรูปที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอย เพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการใช้ดินให้แก่ราษฎรในพื้นที่ รัฐควรตรวจสอบถึงการให้ประโยชน์ใช้สอยพื้นที่ของราษฎรว่ามีการใช้ประโยชน์เต็มพื้นที่หรือไม่ เพราะหากไม่มีการศึกษาล่วงหน้าแล้ว การจัดสรรพื้นที่ให้แก่ราษฎรอาจจะตกไปอยู่กับราษฎรเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งจะเป็นกลุ่มที่มีรายได้มากเพราะกลุ่มนี้สามารถสร้างรายได้จากการใช้ประโยชน์พื้นที่หรือหากจัดสรรพื้นที่โดยกระจายตามสัดส่วนของกลุ่มราษฎรแล้ว ที่ท้ายที่สุดก็จะมีการเปลี่ยนการครอบครองและตกอยู่ในความครอบครองของราษฎรกลุ่มที่มีรายได้มาก เพราะกลุ่มที่มีรายได้น้อยเมื่อได้พื้นที่ใช้สอยเพิ่มเติมแล้วก็ยังไม่มีความสามารถจะใช้ประโยชน์พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งรัฐจะต้องตรวจสอบการใช้ประโยชน์พื้นที่ของราษฎรว่า มีกำลังความสามารถเพียงพอต่อการให้ประโยชน์พื้นที่หรือไม่ ในขณะเดียวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมการใช้ประโยชน์พื้นที่ให้แก่ราษฎรให้มากกว่าปัจจุบันจนสามารถสร้างผลตอบแทนได้มากขึ้น แต่ถึงอย่างไร หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาถึงความเสมอภาคในการครอบครองที่ดินทำกินด้วย เพราะจากการศึกษายังมีครัวเรือนที่ยังไม่มีที่ทำกิน ซึ่งต้องเช่าที่ดินของผู้อื่นทำกินคิดเป็นร้อยละ 8.07

3. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าราษฎรที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านมาเป็นระยะเวลาไม่นาน มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยมาก มากกว่าราษฎรอาศัยอยู่ในหมู่บ้านมาเป็นเวลานาน ดังนั้น หากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องหากมีแผนการหรือโครงการที่จะนำไปปฏิรูปที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอยเพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการใช้ดินให้แก่ราษฎรในพื้นที่ รัฐควรคำนึงระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้านเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในการจัดสรรพื้นที่เพื่อการใช้สอยให้แก่ราษฎร แต่ถึงอย่างไร ควรพิจารณาจัดสรรที่ดินให้แก่แต่ละครัวเรือนอย่างเสมอภาค และมีความเป็นธรรม

4. ขนาดพื้นที่ถือครองมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นป่าเศรษฐกิจ และมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าราษฎรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองน้อย มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยมาก มากกว่าราษฎรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองมาก ดังนั้น หากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องมีแผนการหรือโครงการที่จะนำไปปฏิรูปที่ดินเพื่อเป็นป่าเศรษฐกิจหรือพื้นที่สาธารณประโยชน์ จะต้องมีการจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรกลุ่มหนึ่งที่ไม่เห็นด้วย และอาจจะต่อต้านการดำเนินการของรัฐได้ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรได้เข้าใจเห็นถึงคุณประโยชน์ของการนำพื้นที่ไปปฏิรูปที่ดินเพื่อเป็นป่าเศรษฐกิจและพื้นที่สาธารณประโยชน์ โดยชี้ให้เห็นคุณประโยชน์ของป่าเศรษฐกิจและการใช้พื้นที่เป็นที่สาธารณประโยชน์โดยการประชาสัมพันธ์ต้องเน้นไปที่กลุ่มราษฎรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองมากให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของราษฎรส่วนรวมมากกว่าส่วนตนที่จะได้รับ

สรุป

ผลการศึกษาสรุปได้ว่าราษฎรที่ทำการศึกษาล้วนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย เท่ากับ 42.84 ปี มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.21 คน มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก รายได้เฉลี่ย 45,361.54 บาท รายจ่ายเฉลี่ย 45,857.69 บาท ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อพยพมาจากที่อื่น ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านเฉลี่ย 20.10 ปี มีที่ดินในการถือครองเป็นของตนเอง โดยมีที่ดินในการถือครองเฉลี่ย 8.15 ไร่ และมีความต้องการที่ดินทำกินเพิ่มเฉลี่ย 13.70 ไร่ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการทำไร่สับปะรด/ไร่อ้อย นอกจากนี้ส่วนใหญ่ยังเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปของราษฎรหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่างรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปได้ว่า ราษฎรส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอยของราษฎรสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น เท่ากับ 4.40 คะแนน จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะนำไปใช้เป็นรูปแบบในการดำเนินการในพื้นที่ ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปของราษฎรหมู่บ้านสหกรณ์ ตัวอย่างรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีดังนี้ (1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความ คิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นป่าเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดการถือครองที่ดิน (2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความ คิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ ได้แก่ อาชีพ และขนาดการถือครองที่ดิน (3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูป ด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอยของราษฎร ได้แก่ รายได้รวม และระยะเวลา

ที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน

เอกสารอ้างอิง

กรมป่าไม้. 2535. การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์
ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
โครงการสำรวจวางแผนแม่บทป่าสงวนแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ: กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ
กรมป่าไม้.

_____. 2541. สถิติการป่าไม้ของประเทศไทย ปี
พ.ศ. 2541. กรุงเทพฯ: ส่วนข้อมูลกลาง สำนัก
สารนิเทศ กรมป่าไม้.

ฉัตร ปิ่นปัก, ร.ต.อ. 2543. การมีส่วนร่วมในการ
อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และการใช้ประโยชน์
ที่ดินของประชาชนบ้านจาน ตำบลห้วยทราย
อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี. กรุงเทพฯ:
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

ชลธิศ สุรัสวดี. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์
และความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า
ไม้บริเวณสวนป่าพระฉาย ของราษฎรที่อาศัยอยู่
ในหมู่บ้านป่าไม้ตำบลหนองปลาไหลอำเภอเมือง
จังหวัดสระบุรี. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มิตรชัย อนันทนสกุล. 2544. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ
สังคม ที่มีผลต่อความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์

ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในหมู่บ้านห้วยหินคำ
หมู่ที่ 6 ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัด
สุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มนตรี กำเนิดหล่ม. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้
ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้อย่างผิดกฎหมายของ
ราษฎรบริเวณป่าบุ่งป่าทาม วนอุทยานโกสัมพีสัย
จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิวัฒน์ ศรีธนบุตร. 2544. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม
ที่มีผลต่อความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร
ป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าองค์พระ
ป่าเขาพระกำ และป่าเขาห้วยพลู ท้องที่บ้าน
ห่มมะกอก ตำบลองค์พระ อำเภอด่านช้าง
จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุภกช จามิกร. 2526. สถิติวิเคราะห์สำหรับงานวิจัย
ทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะ
วิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมชัย ตั้งอนุรัตน์. 2542. การใช้ประโยชน์ที่ดินและ
การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน พื้นที่
ขอบเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน จังหวัด
สระบุรี. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Yamane, T. 1973. *Statistics; An Introductory Analysis*.
3rd ed. Tokyo: Harper International Edition.